

Wilsbekwaamheid en euthanasie

Prof.dr. Guy Widdershoven, afdeling Metamedica, VUmc

Opzet

- Medische macht en medische ethiek
- Twee opvattingen van autonomie
- Verschillende benaderingen van wilsbekwaamheid
- Geen andere redelijke oplossing
- Conclusies

Opzet

- Medische macht en medische ethiek
- Twee opvattingen van autonomie
- Verschillende benaderingen van wilsbekwaamheid
- Geen andere redelijke oplossing
- Conclusies

Medische macht en medische ethiek

J.H. Van den Berg (1969)

Medische technologie maakt het mogelijk leven te verlengen

Wat zijn de grenzen van de medische macht?

Oude ethiek en nieuwe ethiek

De grondregel van de oude ethiek:
“menselijk leven te behouden waar
en wanneer mogelijk”.

De grondregel van de nieuwe ethiek:
“menselijk leven te behouden waar
en wanneer zinvol”.

Wettelijk kader voor euthanasie (2002)

- Overtuiging van vrijwilligheid en weloverwogenheid van het verzoek
- Overtuiging van uitzichtloosheid en ondraaglijkheid van het lijden
- Voorlichting aan patiënt over situatie en vooruitzichten
- Met de patiënt tot de overtuiging gekomen dat er geen andere redelijke oplossing is
- Consultatie van onafhankelijke arts, die de patiënt ziet en schriftelijk oordeelt over de vier bovengenoemde voorwaarden
- Medisch zorgvuldige uitvoering en melding

- Ook van toepassing van bij lijden ten gevolge van een psychiatrische aandoening

Opzet

- Medische macht en medische ethiek
- **Twee opvattingen van autonomie**
- Verschillende benaderingen van wilsbekwaamheid
- Geen andere redelijke oplossing
- Conclusies

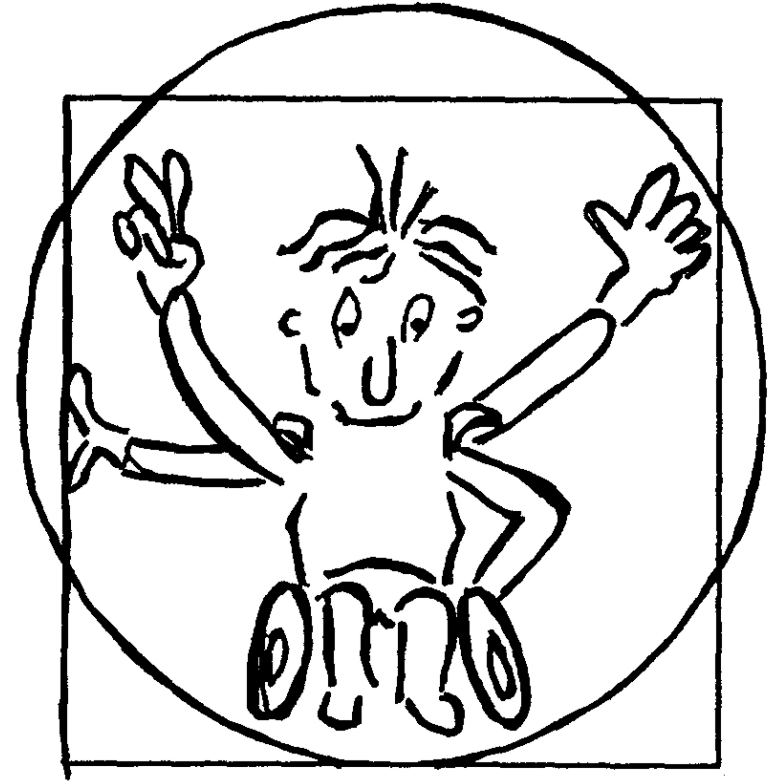
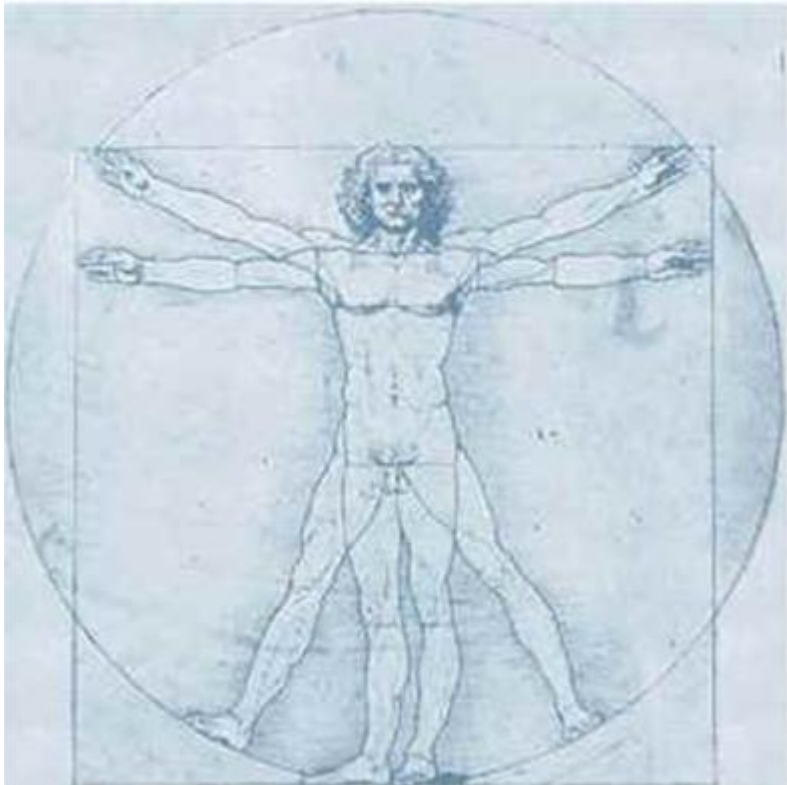
Autonomie: eigen keuze?

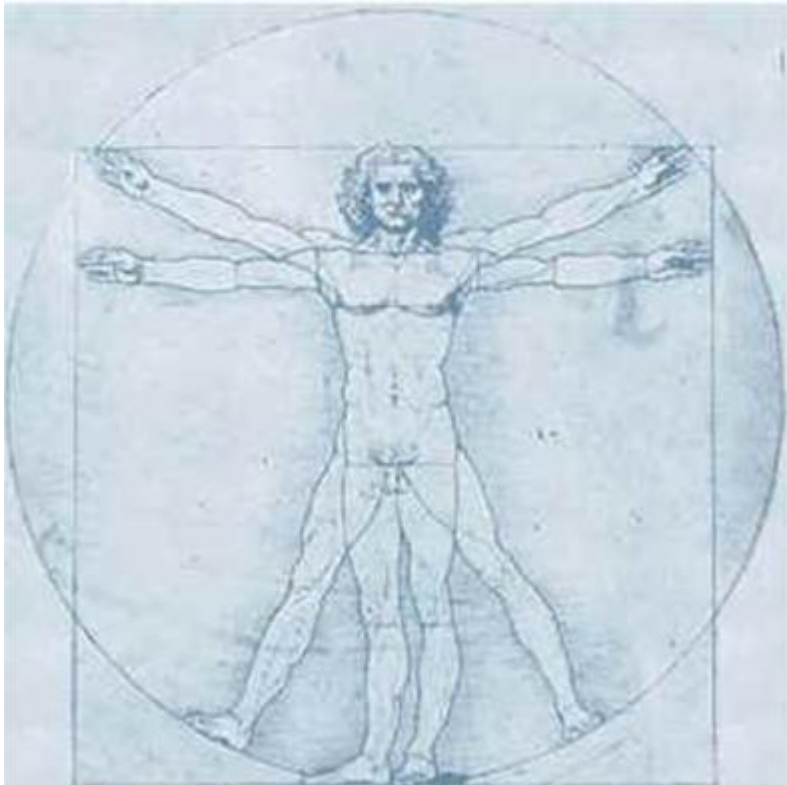

Twée opvattingen van autonomie

Twee opvattingen van autonomie

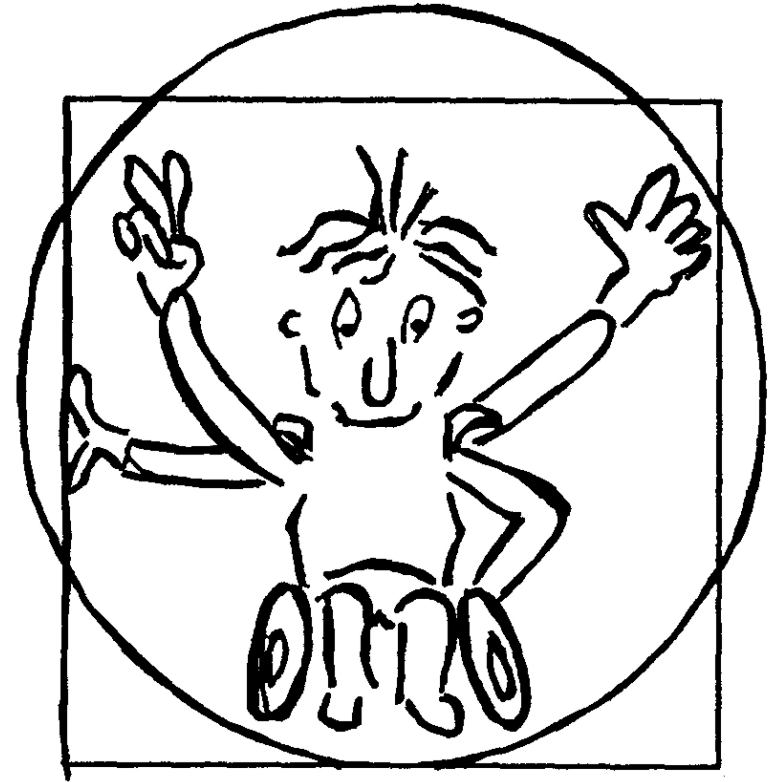

- Onafhankelijk
- Zonder geschiedenis of leeftijd
- Zonder emoties
- Zonder relaties
- Statisch

Twee opvattingen van autonomie

- Afhankelijk
- Met geschiedenis en leeftijd
- Met emoties
- Met relaties
- Dynamisch

Opzet

- Medische macht en medische ethiek
- Twee opvattingen van autonomie
- **Verschillende benaderingen van wilsbekwaamheid**
- Geen andere redelijke oplossing
- Conclusies

Vrijwillig en weloverwogen verzoek

- Vrijwillig
  - Geen externe druk
  - Niet ingegeven door de stoornis
- Weloverwogen
  - Wilsbekwaamheid
  - Consistentie van het verzoek

Vrijwillig en weloverwogen verzoek

- Vrijwillig
  - Geen externe druk
  - Niet ingegeven door de stoornis
- Weloverwogen
  - **Wilsbekwaamheid**
  - Consistentie van het verzoek

Cognitieve benadering (Appelbaum en Grisso)

- Vermogen om een keuze uit te drukken
- Vermogen om relevante informatie te begrijpen
- Vermogen om de informatie toe te passen op de eigen situatie (appreciatie)
- Vermogen om te redeneren

Belang van emoties (Charland)

- Kennis is niet voldoende
- Het gaat erom of iemand betrokken en gemotiveerd is in zijn keuze
- Adequate emoties vereist

Belang van waarden (Tan en Hope)

- Onderzoek naar patiënten met Anorexia Nervosa
- Cognitief wilsbekwaam (afwijkend gedrag en gevaar onderkend)
- Ziekelijke waarden (dun zijn is belangrijker dan leven)
- Niet wilsbekwaam geacht door behandelaars

Belang van praktische rationaliteit (Aristoteles)

- Vermogen tot zelfontplooiing en vorm geven aan het eigen leven
- Verzoek in de context van de eigen levensperspectief
- Het juiste midden (tussen lafheid en overmoed)
- Gebaseerd op oefening en ervaring
- Steun van anderen onmisbaar

Wilsbekwaamheid in de context van het verzoek tot actieve levensbeëindiging

- De vier benaderingen vullen elkaar aan
- Belang van (belichaamde) reflectie op waarden en levensgeschiedenis (meer nog dan bij weigering van behandeling)
- Belang van gezamenlijk overleg en overeenstemming tussen psychiater en patiënt

Opzet

- Medische macht en medische ethiek
- Twee opvattingen van autonomie
- Verschillende benaderingen van wilsbekwaamheid
- **Geen andere redelijke oplossing**
- Conclusies

Wanneer is de patiënt uitbehandeld?

- Ook in de psychiatrie is niet elke aandoening te behandelen
- Lange levensverwachting: kans op nieuwe behandelingen?
- Moet elk alternatief geprobeerd zijn?
- Afweging van opbrengst en belasting

Geen andere redelijke oplossing

- Welke behandelingsmogelijkheden zijn nog beschikbaar?
- Zijn die acceptabel voor de patiënt?
- Indien de patiënt weigert: gezamenlijk onderzoek van redelijkheid (van voorstel en weigering)
- Voorbeeld: groepstherapie bij een ernstig depressieve patiënt met traumatisch verleden

Opzet

- Medische macht en medische ethiek
- Twee opvattingen van autonomie
- Verschillende benaderingen van wilsbekwaamheid
- Geen andere redelijke oplossing
- **Conclusies**

Conclusies

- Euthanasie staat in de context van toegenomen medische macht; is behandeling nog zinvol?
- Euthanasie vereist inzicht in en overeenstemming over de passendheid van levensbeëindiging in de context van de levensgeschiedenis van de patiënt en diens relatie tot anderen